The Central Research institute
of the Armed Forces of Ukraine

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

Received: ***April*** *7, 2026* | **Revisions Requested:** - | **Revision Received:** -
Accepted: *May 25, 2026* | **Published Online:** *August 5, 2026*

Licensed (C) by Creative Commons Attribution International License 4.0 (CC BY-NC-SA)

DOI: 10.62524/msj.2026.4.2.19

Особливості підготовки угруповання операції Об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей до відсічі широкомасштабній агресії рф у другій половині 2021-го – на початку 2022 років

Олександр Павлюк
кандидат військових наук, старший дослідник
докторант
Національний університет оборони України
03049, проспект Повітряних Сил, 28, Київ, Україна
e-mail: press.ksv@post.mil.gov.ua
ORCID: 0000-0002-6520-0797

Анотація. Статтю присвячено дослідженню підготовки угруповання операції Об'єднаних сил до відсічі широкомасштабній агресії російської федерації у другій половині 2021-го – на початку 2022 року. Актуальність теми зумовлена необхідністю наукового осмислення передвоєнного стану системи оборони України, механізмів переходу від формату локального стримування до ведення широкомасштабної війни та визначення чинників, що забезпечили стійкість оборони у початковий період вторгнення. Метою статті є виявлення й систематизація особливостей підготовки угруповання операції Об'єднаних сил, визначення основних напрямів і заходів цієї підготовки, а також узагальнення висновків щодо її структури, логіки та функціонального призначення. Методологічну основу дослідження становлять історико-хронологічний, проблемно-логічний, структурно-функціональний та порівняльно-аналітичний методи. Дослідження базується на аналізі нормативно-правових актів, офіційних матеріалів органів державної влади, повідомлень оборонних відомств, відкритих джерел та воєнно-історичних праць. У статті встановлено, що підготовка угруповання операції Об'єднаних сил мала комплексний і багаторівневий характер та охоплювала нормативно-правовий, оперативно-управлінський, організаційно-технічний і мобілізаційно-розгортальний напрями. Визначено особливості реформування системи військового управління, проведення стратегічних і командно-штабних навчань, підготовки оборонних рубежів, створення ешелонованої оборони, розвитку територіальної оборони, інтеграції міжнародної військової допомоги та підготовки резерву. Доведено, що поєднання відкритих заходів бойової підготовки з прихованим розгортанням сил і кризовим плануванням дозволило забезпечити збереження керованості військ, уповільнення просування противника та створення умов для розгортання загальнодержавної оборони після початку вторгнення. Практичне значення результатів полягає у можливості використання висновків дослідження для вдосконалення сучасного оборонного планування, розвитку системи територіальної оборони, організації міжвідомчої взаємодії та підготовки сил оборони до дій в умовах широкомасштабної війни.

Ключові слова: операція Об'єднаних сил; угруповання операції Об'єднаних сил; всеохопна оборона; територіальна оборона; оперативне управління; бойова підготовка;

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

широкомасштабна агресія; оборонне планування.

Вступ (Introduction)

Широкомасштабне вторгнення рф 24 лютого 2022 року актуалізувало питання щодо реального стану готовності системи оборони України у передвоєнний період. Особливого значення в цьому контексті набуває дослідження підготовки угруповання (операції Об'єднаних сил (далі – ООС)), яке у 2018–2022 роках було ключовим інструментом міжвидового та міжвідомчого управління силами оборони на сході України. Після завершення антитерористичної операції та початку ООС 30 квітня 2018 року було сформовано нову модель командування, що передбачала розмежування функцій підготовки військ і їх безпосереднього застосування. Водночас її практична реалізація в умовах триваючого збройного протистояння виявила низку організаційних, правових та управлінських суперечностей.

Наукова проблема полягає у з'ясуванні того, як угруповання ООС, діючи в межах правового режиму стабілізаційної операції, політичних та військових обмежень Мінських угод, одночасно здійснювало підготовку до відсічі можливій широкомасштабній агресії з боку рф. Через обмежений доступ до документів оперативного планування, даних про склад угруповань, плани висування, розгортання та зосередження військ у науковому й публічному дискурсі сформувалися дві крайні позиції: про відсутність належної підготовки або про повну готовність системи оборони. Водночас наявна відкрита джерельна база дає підстави стверджувати, що підготовка угруповання ООС була реальною, системною та багатокомпонентною, однак нерівномірною за напрямами, строками реалізації та ступенем завершеності [6, 23–24, 28–30, 32, 34].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення підготовки угруповання операції Об'єднаних сил у період безпосередньо перед широкомасштабною агресією рф як важливої складової загальної трансформації системи оборони України. Аналіз цього процесу дає змогу з'ясувати, яким чином здійснювався перехід від формату локального стримування до готовності вести широкомасштабну війну, які управлінські й оперативні рішення забезпечили збереження стійкості оборони у початковий період вторгнення, а також які уроки цього досвіду мають бути враховані в сучасному оборонному плануванні, воєнній науці та військово-історичних дослідженнях.

Огляд літератури (Literature review)

У сучасних публікаціях питання щодо підготовки України до відсічі збройній агресії висвітлено переважно крізь призму загальнотеоретичних та стратегічних підходів. Дослідники акцентують увагу на еволюції оборонного планування, трансформації системи управління та переході до концепції всеохопної оборони [31]. Важливим фундаментом для аналізу є нормативно-правова база, зокрема Стратегія воєнної безпеки України, Стратегічний оборонний бюлетень, План оборони України та законодавство про національний спротив [23–24, 28–30, 34]. Ці акти заклали правовий базис для функціонування держави в умовах воєнної загрози, проте самі по собі не розкривають механіку практичної реалізації рішень безпосередньо в районі операції.

Офіційні повідомлення державних інституцій та медіаресурсів оборонного відомства дозволяють реконструювати практичний вимір підготовки: проведення навчань "Об'єднані зусилля – 2021", "Хурделиця – 2021" і "Заметіль – 2022", призов резервістів, формування територіальної оборони та інтеграцію новітнього озброєння [4–5, 7, 12–17, 35]. Воєнно-історичні дослідження, що з'явилися після початку вторгнення, дають змогу оцінити передвоєнні рішення через їхній вплив на зрив стратегічного задуму ворога у перші тижні війни [3, 19, 32–33]. Однак комплексна реконструкція саме підготовки угруповання ООС на основі відкритих даних залишається недостатньо розробленою, що визначає наукову потребу

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

цієї статті.

Метою статті є виявлення та систематизація особливостей підготовки угруповання операції Об'єднаних сил до відсічі широкомасштабній агресії рф у другій половині 2021-го – на початку 2022 років, визначення основних заходів цієї підготовки, їхніх кількісно-якісних параметрів, а також узагальнення висновків щодо логіки, структури та функціонального призначення передвоєнної підготовки.

Методологічна основа (Methodological Framework)

Методологічну основу дослідження становлять історико-хронологічний, проблемно-логічний, структурно-функціональний та порівняльно-аналітичний методи. У роботі використано елементи джерелознавчої критики, що дало змогу розмежувати нормативно-правові акти й офіційні повідомлення як основні верифіковані джерела, а воєнно-історичні праці – як допоміжні. Дослідження обмежене рамками відкритої джерельної бази [6, 23, 29, 31–34].

Результати та обговорення (Results and Discussions)

Структура управління та організації Збройних Сил України (далі – ЗС України) і сил оборони України напередодні широкомасштабного вторгнення рф мала свої особливості. У березні 2020 року Президент України підписав Укази № 122/2020 та № 125/2020, якими офіційно розділив посади Головнокомандувача ЗС України та начальника Генерального штабу ЗС України відповідно до вимог НАТО. Головнокомандувач ЗС України відповідав за безпосереднє керування військами, начальник Генерального штабу – за планування, підготовку та розвиток військ [26–27], а Міністр оборони здійснював політичне керівництво та забезпечення армії. Сухопутні війська поділялися на чотири оперативних командування (ОК) [20].

У 2020 році в рамках реформи переходу на стандарти НАТО було створено Командування об'єднаних сил (КОС) ЗС України, яке відповідало за проведення всіх об'єднаних операцій. Водночас за проведення операції Об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей відповідало спеціально створене тимчасове Командування угруповання операції Об'єднаних сил (КООС). Тобто одночасно існувало два командування, які підпорядковувалися Головнокомандувачу ЗС України: перше – КОС стратегічного рівня (усі операції), друге – КООС як орган оперативного рівня на Донбасі. Командування ООС поставало центральною ланкою управління, на яку покладалася практична реалізація Мінських домовленостей безпосередньо в районі збройного протистояння [9, 25]. Створене як міжвідомчий орган, воно функціонувало у специфічному режимі "активної оборони", що вимагало від штабів поєднання заходів стратегічного стримування противника з жорстким контролем над рівнем ескалації [18].

Військово-технічні обмеження Мінських угод визначали жорсткі рамки щодо дислокації підрозділів, порядку застосування вогневих засобів та характеру інженерного облаштування позицій. Визначальним чинником залишався режим відведення важкого озброєння [9]. Артилерійські системи калібру понад 100 мм мали перебувати на відстані щонайменше 25 кілометрів від лінії зіткнення, РСЗВ відводилися на 70 кілометрів, а найбільш потужні зразки, як-от "Смерч", "Ураган" та ТРК "Точка-У", – на дистанцію 140 кілометрів [9]. Для органів військового управління це зумовлювало необхідність розроблення складних логістичних схем "швидкого повернення". Підрозділи постійно перебували в районах очікування, зберігаючи готовність за наказом висунутися на заздалегідь підготовлені вогневі позиції у разі переходу противника до наступальних дій [19].

Серйозним викликом була заборона на польоти бойової авіації та іноземних безпілотних літальних апаратів над зоною конфлікту [11]. Це фактично позбавляло угруповання

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

повітряного компонента підтримки. Польоти власних розвідувальних БпЛА перебували під постійним моніторингом ОБСЄ. За таких умов командування було змушене перенести акцент на інтенсивний розвиток засобів радіоелектронної розвідки, систем наземного спостереження, а також на впровадження контрдиверсійних заходів як основного методу активної протидії ворогу [18, 36].

Критично важливим аспектом залишалося обмеження на зміну лінії зіткнення. Це змушувало Командування ООС дійти до стратегії "позиційної стійкості". Основні зусилля зосереджувалися на інженерному зміцненні наявних рубежів, що у підсумку призвело до створення глибокоешелонованої оборони та розгалуженої мережі вузлів спротиву [19]. Саме ця підготовлена в інженерному відношенні інфраструктура відіграла вирішальну роль у збереженні стійкості фронту під час початкової фази широкомасштабного вторгнення у 2022 році.

Від Командування операції Об'єднаних сил вимагалося завершення повної інтеграції добровольчих підрозділів до офіційних структур ЗС України або Національної гвардії України для забезпечення єдиної вертикалі управління [18, 25]. Командувач ООС ніс персональну відповідальність за дотримання режиму припинення вогню, що вимагало високої дисципліни виконання наказів на всіх рівнях.

Таким чином, режим Мінських угод сформував унікальне операційне середовище, де Командування ООС виконувало не лише воєнні, а й військово-адміністративні функції, підтримуючи боєздатність військ в умовах вимушеної стратегічної пасивності [3]. Цей досвід застосування "стриманої сили" став важливою школою витримки та професійного планування в умовах багатофакторних обмежень. Головним викликом залишалося балансування між дотриманням міжнародних протоколів та підтриманням постійної бойової готовності. У такому "режимі очікування" та стримування угруповання ООС перебувало до ранку 24 лютого 2022 року, коли відкрита агресія рф остаточно припинила існування попередніх домовленостей [19].

Нормативно-правові передумови підготовки угруповання Об'єднаних сил до відсічі широкомасштабній агресії рф формувалися поетапно та ґрунтувалися на послідовному оновленні загальної системи оборони держави. Визначальне стратегічне значення в цьому процесі мала Стратегія воєнної безпеки України 2021 року, яка окреслила ключові напрями трансформації сектору безпеки і оборони, а також закріпила концептуальні засади всеохопної оборони як інтегрованої моделі поєднання військових і невійськових засобів, превентивних дій, стійкого спротиву та мобілізації всього потенціалу держави і суспільства [30]. Для підготовки угруповання Об'єднаних сил це мало принципове значення, оскільки воєнна безпека розглядалася як комплексний виклик, що потребував інтеграції військових, управлінських, територіальних, інформаційних і мобілізаційних механізмів.

Наступним етапом стало введення в дію у вересні 2021 року Стратегічного оборонного бюлетеня України, який конкретизував засади всеохопної оборони через удосконалення системи об'єднаного керівництва і військового управління, орієнтацію на спроможності сил оборони, наближення до принципів НАТО та оновлення процедур оборонного планування [28]. У практичному вимірі це означало перехід до конкретних організаційних і управлінських рішень, необхідних для функціонування Об'єднаних сил як механізму міжвидового управління та координації дій на загрозливих напрямках [23, 28].

Визначальним етапом стало затвердження 15 жовтня 2021 року Плану оборони України. Робота над цим документом тривала майже два роки, а сам він визначав порядок взаємодії органів державної влади, військового управління та інших складових сектору безпеки і оборони у разі загострення безпекової ситуації [34]. Таким чином, у другій половині 2021 року було створено не лише стратегічну основу спротиву, а й формалізований механізм переходу держави до функціонування в умовах війни.

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

Значення Плану оборони України полягало в тому, що він став системоутворювальним документом у системі всеохопної оборони. Уже 24 лютого 2022 року разом із Зведеним планом територіальної оборони України він був уведений у дію Указом Президента № 70/2022 [29]. Це засвідчило, що на рівні стратегічного планування українська держава заздалегідь передбачала необхідність комплексної відповіді на агресію, яка могла охоплювати не лише широке застосування воєнної сили, а й інформаційно-психологічні та кібернетичні впливи [29, 34].

Завдяки завчасно підготовленій нормативно-правовій базі у перший день вторгнення стало можливим одночасно запустити механізми воєнного управління, мобілізації, територіальної оборони та діяльності військових адміністрацій [4, 14, 29]. Така синхронізація мала критичне значення, оскільки дала змогу уникнути управлінського вакууму, зберегти керованість силами оборони та забезпечити безперервність функціонування держави в умовах масованого початкового удару.

У цілому нормативно-правовий напрям підготовки забезпечив формування необхідних концептуальних, правових та організаційних передумов для переходу угруповання Об'єднаних сил від моделі локального стримування до готовності діяти в умовах широкомасштабної війни. На цій основі в подальшому реалізовувалися заходи з оперативного планування, прихованого розгортання та підготовки сил до відсічі агресії.

У другій половині 2021 року та на початку 2022 року важливим складником підготовки угруповання Об'єднаних сил стала **організаційно-управлінська трансформація системи військового управління** та посилення злагодження штабів. У відкритих джерелах цей процес пов'язувався з удосконаленням системи об'єднаного керівництва, розподілом повноважень та наближенням штабних процедур до стандартів НАТО [23, 28]. У практичному вимірі це означало підвищення стійкості управління, зменшення централізації та розширення можливостей для оперативного ухвалення рішень на нижчих рівнях командування. Такий підхід відповідав логіці *Mission Command*, за якої командири отримують визначене завдання та свободу у виборі способів його виконання, що дозволило уникнути паралічу управління в умовах втрати зв'язку.

Основною формою такої підготовки стали стратегічні та командно-штабні навчання (КШН). Важливе місце серед них посіло СКШН "Об'єднані зусилля – 2021", до якого було залучено близько 12,5 тис. військовослужбовців, понад 600 одиниць техніки, а також підрозділи 15 держав, зокрема 11 країн – членів НАТО [5, 17]. Його зміст полягав у відпрацюванні управління силами оборони в умовах відсічі збройній агресії та перевірці здатності органів управління діяти в умовах великої загрози. Наприкінці грудня 2021 року відбулося КШН "Хурделиця – 2021", де відпрацьовували механізми оперативного розгортання військ та керівництва ними в оборонних і стабілізаційних операціях [33, с. 97].

На межі 2021–2022 років підготовка штабів набула найбільш прикладного характеру під час КШН "Заметіль – 2022". Його метою було нарощування оперативних спроможностей сил безпеки й оборони щодо управління військами під час ведення оборонних дій [7, 35]. У лютому 2022 року практична фаза навчань передбачала відпрацювання конкретних оборонних сценаріїв у прикордонній смузі: зрив висування умовного противника та його ураження із застосуванням авіації, БпЛА, артилерії, РСЗВ, ППО та протитанкових комплексів українського і західного виробництва, а також варіанти дій в умовах повного оточення [12, 16].

Особлива увага приділялася відпрацюванню планів оборони 19 міст, які в стратегічному замислі Командування ООС поділялися на три зони: стримування (Авдіївка, Маріуполь, Бахмут, Сєвєродонецьк, Лисичанськ, Рубіжне, Попасна, Торецьк, Щастя); стабілізаційну (Волноваха, Вугледар, Покровськ, Мирноград, Курахове) та тилову (Краматорськ, Слов'янськ, Старобільськ, Сватове). Зусилля зосереджувалися на готовності міст до кругової оборони,

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

створенні відповідних запасів та організації зовнішнього (відповідали ЗС України) і внутрішнього (охорона інфраструктури та режимні заходи, відповідали інші складові сил безпеки) кілець оборони [33]. Зокрема, у Маріуполі були приведені до готовності 36 капітальних бомбосховищ [6], створені подвійні запаси їжі та води із розрахунку на 5000 осіб, що забезпечило гарнізону можливість утримувати оборону в повній облозі більш ніж 80 діб.

Згідно із розрахунками, кожна бригада першого ешелону та гарнізони міст забезпечувалися запасами боєприпасів та ПММ на 7–10 діб автономного бою. Замість зберігання на кількох великих базах, уразливих для авіаударів, було реалізовано схему розосередження запасів у сотнях малих точок, замаскованих у промислових зонах та лісосмугах. Окремим завданням Командування ООС у лютому 2022 року стало планування заходів щодо виведення цивільного населення з районів імовірної ескалації. Виходячи з досвіду 2014–2015 років, було опрацьовано плани евакуації, що дозволяло вивільнити оперативний простір для дій військ та мінімізувати втрати серед населення [24, 29].

Підготовка нових оборонних рубежів та районів

Розподіл сил та засобів угруповання операції Об’єднаних сил (УООС) за просторовими характеристиками на момент початку широкомасштабної агресії був складним оперативно-стратегічним компромісом. Командування було змушене балансувати між необхідністю утримання суцільної лінії фронту (протяжність майже 410 км) [10] та обмеженим наявним ресурсом, що призвело до суттєвого перевищення класичних статутних нормативів щодо протяжності смуг оборони з’єднань. У цьому контексті було реалізовано нестандартні підходи до ешелонування сил та маневру вогнем, які дозволили нівелювати чисельну перевагу ворога на ключових ділянках.

Смуга відповідальності оперативно-тактичного угруповання (далі – ОТУ) “Північ” (протяжність 200–210 км) характеризувалася складним рельєфом, де домінуючу роль відігравали заплави річки Сіверський Донець та щільна урбанізація Луганщини. На крайньому північному фланзі 79-та окрема десантно-штурмова бригада утримувала рубежі від державного кордону з рф до району міста Щастя. Протяжність її смуги становила близько 35–40 км, що робило цю ділянку однією з найскладніших через необхідність одночасного контролю лінії зіткнення та прикриття стику з кордоном. Сусідня 57-ма окрема мотопіхотна бригада утримувала фронт протяжністю 20–25 км у районі Трьохізбенки та Муратового, де оборона спиралася на природний рубіж річки. Найбільш критичний вузол – район Попасної та Золотого – перебував у зоні відповідальності 24-ї окремої механізованої бригади (смуга 25–30 км, “Попаснянський виступ”), змушеної організовувати оборону на три сторони. Південний фланг ОТУ “Північ” замикала 30-та окрема механізована бригада, чия смуга протяжністю близько 20 км навколо водосховища була перетворена на ешелонований район. 95-та окрема десантно-штурмова бригада в районі Торецька обороняла смугу 15–18 км.

Смуга ОТУ “Схід” (протяжність 190–200 км) відзначалася вищою концентрацією військ, проте її південний фланг залишався оперативно розтягнутим. На лівому фланзі 25-та окрема повітрянодесантна бригада в районі Авдіївки утримувала ділянку 15 км, що дозволило використати терикони як панівні висоти. У зоні 56-ї окремої мотопіхотної бригади (Піски, Опитне) смуга становила 12–15 км, що дало змогу створити автономні вузли опору в будівлях. 54-та окрема механізована бригада контролювала район Мар’їнки (близько 20 км). Однак на південь ситуація змінювалася: 53-тя окрема механізована бригада на Волноваському напрямку була розгорнута на фронті 35–40 км у відкритому степу. Крайній південний фланг утримувала 36-та окрема бригада морської піхоти, чия смуга в 45–50 км навколо Маріуполя примушувала до осередкової оборони на основних магістралях.

Науковий аналіз свідчить, що середня протяжність смуги на бригаду (20–30 км) у 2–2,5 рази перевищувала нормативні показники. Позитивним аспектом такого рішення стало раціональне використання ландшафту: на Луганщині річкові перешкоди дозволили заощадити

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

сили першого ешелону, а в центрі Донеччини малі смуги забезпечили створення “урбанізованих фортець”. Проте системним ризиком стала низька щільність військ на півдні (53-тя та 36-та бригади), що примусило командування сконцентрувати більшу частину резервів саме на цей напрямок. Найбільш критичним фактором виявилася відсутність стратегічної глибини та підготовленої оборони на зовнішніх флангах поза межами відповідальності ООС. Просторова модель була оптимальною для жорсткої фронтальної оборони, але залишалася залежною від стійкості суміжних регіонів.

Протягом останніх місяців перед початком широкомасштабної агресії (січень–лютий 2022 р.) командування угруповання ООС здійснило масштабну підготовку основних та створення нових оборонних рубежів і загороджень. Своєчасне зведення додаткових тилових рубежів оборони в районах населених пунктів Попасна, Бахмут та Слов’янськ стало фундаментом для реалізації стратегії маневреної оборони. Завчасна інженерна підготовка глибини операційної зони дозволила українським частинам у подальшому здійснювати планомірний відхід на підготовлені позиції, зберігаючи цілісність фронту та керованість військ у критичних умовах першої фази вторгнення [23, 28].

Паралельно було проведено комплекс заходів із посиленого мінування підступів та створення розгалуженої системи щільних мінно-вибухових загороджень на найбільш танконебезпечних напрямках у смугах відповідальності ОТУ “Північ” та “Схід”. Ці заходи згодом забезпечили значне уповільнення темпів просування агресора та завдавання йому суттєвих втрат уже на початковому етапі бойових дій [30, 34]. Для недопущення висадки десанту було проведено мінування вертолітних майданчиків поблизу основного командного пункту (ОКП) та посилено блокпости в районі Часового Яру.

Уже після початку вторгнення основним став рубіж по річці Сіверський Донець, але підготовка до відходу на нього (зокрема завчасна підготовка до підриву ключових мостів) дозволила створити стійку лінію саме на цьому рубежі. російська концепція “глибокого охоплення” та оточення угруповання ООС протягом 72–96 годин зазнала краху; ворог був змушений втягнутися у виснажливі фронтальні бої за окремі вузли спротиву. Наявність підготовлених тилових позицій дала можливість реалізувати модель маневреної оборони, де збереження особового складу було пріоритетнішим за пасивне утримання територій. Завдяки завчасно побудованим рубежам на Луганщині вдалося здійснити планомірний відхід підрозділів 79-ї ОДШБр та 57-ї ОМПБр від Станиці Луганської та Щастя, уникнувши замикання кільця.

Стримування ворога на мінних загородженнях та у “вузлах стійкості” (таких як Волноваха та Попасна) дозволило виграти критично важливий час для розгортання резервів у тилу та організації оборони по всій країні. У цілому, реалізація адаптивної моделі ешелонованої оборони, що базувалася на створенні автономних вузлів спротиву, завчасному інженерному обладнанні тилових рубежів та використанні природних бар’єрів, дала змогу нівелювати чисельну перевагу ворога. Загальна стійкість лінії фронту забезпечила збереження боєздатності найбільш загартованих частин і допомогла виграти час для проведення загальнодержавної мобілізації та розгортання стратегічних резервів у глибині країни.

Протягом січня – лютого 2022 року Командування ООС провело серію **інтенсивних навчань та тренувань**, спрямованих на відпрацювання дій у критичних умовах. Було проведено штабні тренування з демонстраційними діями резервів командувача ООС, до яких, зокрема, залучалася 81-ша окрема аеромобільна бригада, а також навчання операторів новітнього озброєння: ПТРК NLAW, ПЗРК “Stinger”, ПТРК “Javelin” та комплексів РЕБ. На основі аналізу розвідувальної інформації було змодельовано сценарії можливих дій противника, включаючи питання щодо прориву оборони на флангах, розсічення та оточення угруповання й дії в умовах повної ізоляції. У подальшому командири бригад провели практичні тренування з лінійними підрозділами у своїх смугах оборони. Такий підхід дав

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

змогу впевнено реагувати на зміну обстановки, зберігати боєздатність підрозділів і не втрачати управління. За результатами навчань вносилися зміни до Плану оборони угруповання ООС.

На базі основного командного пункту (ОКП) було створено відділ, який займався підготовкою до застосування безпілотних систем "Байрактар" і забезпечував бригади розвідувальною інформацією. У мережах ООС – ОТУ проводилися спеціальні радіотренування, у тому числі по незахищених каналах. Окремо було реалізовано операцію щодо введення противника в оману стосовно наявності військ на певних напрямках. Здійснювалася підготовка особового складу до роботи на пересувних командних пунктах (ПКП) та розосередження рухомих пунктів управління в умовах застосування ворогом РЕБ. Уперше було впроваджено плани розосередження польових артилерійських складів (ПАС), визначено основні й додаткові маршрути підвезення боєприпасів, пункти збору та евакуації пошкодженої техніки, а також заходи щодо медичної евакуації поранених.

Важливим кроком стало розгортання додаткової мережі сил розвідки по всій зоні відповідальності та уточнення завдань групам ССО для виявлення реального положення противника напередодні вторгнення. Одним із останніх організаційних заходів стала передача в підпорядкування командувачу ООС 23 лютого двох батальйонів зі складу основних сил оборони, які з ходу вступили в бій на Луганському напрямку. У цілому, зазначені заходи мали предметно-оборонний характер, що дозволило командуванню ООС своєчасно розкрити замисел ворога, оперативно зорієнтуватися в обстановці та випередити противника у розгортанні на оборонних рубежах.

На початку лютого 2022 року підготовка угруповання ООС перейшла до предметної бойової підготовки із застосуванням конкретних зразків озброєння. 8 лютого 2022 року Міністр оборони повідомив, що в період з 10-го до 20 лютого в низці регіонів України проводитимуться навчання із залученням ударних комплексів "Bayraktar TB2", ПТРК "Javelin" та NLAW в умовах, коли угруповання противника біля кордонів оцінювалося на рівні до 140 тис. осіб [12]. Особливістю підготовки стало екстрене освоєння нових спроможностей: навчання обслуг "Javelin", NLAW та "Stinger" проводилося в надзвичайно стислі терміни. Це дозволило інтегрувати новітнє озброєння в оборонні плани бригад ще до перших пострілів великої війни. Одночасно західні поставки допомогли вирішити проблему дефіциту боєприпасів, що підвищило автономність тактичних підрозділів.

У зазначений період бойова підготовка здійснювалася як інтегрований процес: прискорене індивідуальне та колективне навчання особового складу роботі з новими зразками озброєння; інтеграція нових систем у тактичні підрозділи та бойові порядки; відпрацювання взаємодії між артилерією, протитанковими комплексами, безпілотними системами, авіацією та засобами ППО; адаптація тактичних прийомів до нових засобів боротьби (протитанкові засідки, використання мобільних вогневих груп).

У середині лютого 2022 року Президент України під час перебування на Рівненщині перевірив перебіг тактичних навчань у межах "Заметілі – 2022", де відпрацьовувалися дії у прикордонній смузі, спрямовані на зрив висування противника та його знищення із застосуванням авіації, артилерії, РСЗВ, ППО та широкого спектра протитанкових засобів [16]. Бойова підготовка мала чітко виражений адаптивний характер, що дозволило в перші дні агресії досягти високої результативності ураження бронетехніки та передових підрозділів противника.

Організаційно-управлінська трансформація та злагодження штабів підвищили спроможність органів військового управління забезпечувати безперервність керівництва військами, координувати дії різних складових сил оборони та адаптувати управлінські процедури до вимог сучасної війни.

Важливим напрямом підготовки до відсічі широкомасштабній агресії рф стало

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

формування системи національного спротиву та розгортання Сил територіальної оборони (ТрО). Закон України "Про основи національного спротиву", ухвалений у липні 2021 року, визначив правові й організаційні засади територіальної оборони, руху опору та підготовки громадян до участі в захисті держави [24]. Це означало, що оборона країни розглядалася відтепер як комплексна система, що поєднувала військовий, територіальний, мобілізаційний і місцевий ресурси.

Практична фаза розгортання Сил ТрО розпочалася з 1 січня 2022 року. Станом на середину січня у складі Сил ТрО формувалися 25 бригад і понад 150 батальйонів. Штатна чисельність у мирний час мала становити 10 тис. військовослужбовців, а в особливий період – понад 130 тис. осіб. На 17 січня було визначено 86% місць дислокації підрозділів, а в прикордонних регіонах бригади досягли 70% спроможності мирного часу [4]. В організаційному плані це означало створення силового каркаса другого ешелону, який мав забезпечити охорону комунікацій і підтримання порядку в тилу, даючи можливість основним силам концентруватися на пріоритетних напрямках. На державному рівні ТрО розглядалася як повноцінний складник оборони, здатний нівелювати переваги противника [14].

У зоні командування ООС, насамперед у Донецькій та Луганській областях, розгортання ТрО мало особливе значення через безпосередню близькість лінії бойового зіткнення. Відповідно до законодавства військові частини утворювалися у кожній зоні територіальної оборони як бригади, а в районах – як батальйони [24]. Нормативне розгортання доповнювалося створенням штабів зон і районів, а також добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) [2, 22].

У Донецькій області базовим формуванням стала 109-та окрема бригада територіальної оборони. Її структура включала управління (Краматорськ) та шість окремих батальйонів: 104-й (Бахмут), 105-й (Волноваха), 106-й (Краматорськ), 107-й (Маріуполь), 108-й (Мар'їнка) та 109-й (Покровськ). До складу бригади також входили рота контрдиверсійної боротьби, вузол зв'язку та зенітний взвод [8]. Додатково було ініційовано створення понад 20 ДФТГ у Краматорському, Покровському та Бахмутському районах. У Маріупольському районі через швидке оточення міста зареєстровані ДФТГ не встигли розгорнутися, і добровольці вливалися безпосередньо в 107-й батальйон ТрО.

У Луганській області ключовим формуванням була 111-та окрема бригада територіальної оборони. Вона об'єднувала управління у Сєвєродонецьку та окремі батальйонів у Лисичанську, Сєвєродонецьку, Рубіжному, Старобільську та Сватовому [15]. На підконтрольній території було сформовано близько 8–10 ДФТГ. У Сєвєродонецькому районі вони стали основою для посилення оборони міст "трикутника", а в Попаснянській громаді діяли спільно з підрозділами 24-ї ОМБр.

За даними Донецької ОДА, штати мирного часу в області було укомплектовано на 73%, проте дефіцитними залишалися посади зв'язківців, саперів і медиків [1]. Середня укомплектованість становила близько 50 кадрових військових у кожному батальйоні та 90–120 осіб у бригаді. Штатний розпис батальйонів (450–600 осіб) був орієнтований на завдання легкої піхоти. Типова структура передбачала 3–4 стрілецькі роти, роту вогневої підтримки, мінометну батарею (82-мм) та спеціалізовані взводи [24]. Підготовка акцентувалася на володінні автоматами, кулеметами, гранатометами та протитанковими засобами (РПГ-7, NLAW). Мобілізований автотранспорт дозволив створити мобільні вогневі групи. Станом на 24 лютого 2022 року рівень забезпеченості був таким: стрілецька зброя – 41%, міномети – 29%, протитанкова зброя – 10%, ПЗРК – 14%, автомобільна техніка – 4%, а запаси речового майна становили 16%.

Взаємодія між Командуванням ООС та бригадами базувалася на принципах оперативного підпорядкування. Штаби бригад були включені до складу оперативно-тактичних угруповань: 109-та взаємодіяла з ОТУ "Схід", а 111-та – з ОТУ "Північ". Це

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

реалізувало принцип “економії сил”, дозволяючи регулярним з’єднанням виконувати маневрові завдання, поки ТрО утримувала статичні рубежі та охороняла логістику. Горизонтальна взаємодія реалізовувалася через спільні командні пункти. Дані аеророзвідки ТрО передавалися артилерії регулярних частин у режимі реального часу. Також батальйони ТрО залучали комунальну техніку до фортифікаційних робіт. Управління ДФТГ через штаби бригад дозволило мінімізувати загрози від ДРГ противника та забезпечити стійкість тилових комунікацій.

У січні–лютому 2022 року в зоні угруповання ООС було розгорнуто дворівневу систему територіальної оборони, що включала 109-ту та 111-ту бригади, мережу батальйонів та ДФТГ [1–2, 8, 15, 22]. Кількісно система мала сформоване кадрове ядро, а якісно – елементи автономного функціонування. Розгортання Сил ТрО було органічно пов’язане з підготовкою усього угруповання Об’єднаних сил. ТрО мала не замінити регулярні війська, а розвантажити їх, взявши на себе завдання з територіального прикриття та охорони об’єктів, що підвищило стійкість і багаторівневість оборони держави [1–2, 4, 8, 14–15, 22, 24]. У подальшому 27 лютого 111-та бригада була передана в оперативне підпорядкування командувача ОТУ “Північ”, а 1 березня 109-та бригада – командувача ОТУ “Схід”.

У другій половині 2021-го та на початку 2022 року **характер міжнародної підтримки** зазнав фундаментальних змін: допомога партнерів трансформувалася з консультативних і навчальних місій у стратегічний важіль оперативного посилення ЗС України. Кульмінаційним етапом посилення став січень–лютий 2022 року, коли до України почали масово надходити засоби для ближнього протитанкового бою та мобільної протиповітряної оборони. Пакет безпекової допомоги від США ($200 млн) забезпечив підрозділи комплексами “Javelin”. Це докорінно змінило тактику: українські бійці отримали змогу діяти за принципом “вистрілив – забув”, що дозволяло ефективно нищити бронетехніку ворога ще в прикордонній смузі, зберігаючи життя обслуг [21, 39].

Паралельно із цим Велика Британія здійснила масштабне постачання понад 2 000 одиниць систем NLAW. Ці засоби стали ідеальним рішенням для тактичної ланки – відділень та взводів, які готувалися до стримування ворожих колон у складних умовах: у лісистій місцевості та під час міських боїв [42]. Доповненням до цього стало посилення від Литви та Польщі, які передали переносні зенітно-ракетні комплекси “Stinger” [37–38, 41]. Це дозволило сформувати мобільні вогневі групи, які створили ефект “багатошарового неба” на малих висотах, закриваючи критичні прогалини в протиповітряній обороні угруповання ООС.

У підсумку, інтеграція міжнародної допомоги забезпечила угрупованню ООС три ключових переваги: високу протитанкову стійкість, яка дозволила впевнено зупиняти ворожу техніку; мобільність ППО, що значно обмежувала свободу дій ворожої авіації безпосередньо над лінією зіткнення; потужний психологічний ефект, оскільки допомога партнерів додала впевненості в тому, що Україна не залишиться сам на сам із ворогом, а наявність сучасної та ефективної зброї зразка НАТО зміцнила віру особового складу у здатність чинити опір переважаючим силам [21, 37–39, 41–42].

Резерв, кризове планування та передвоєнне оперативне розгортання

Ключовою особливістю підготовки угруповання Об’єднаних сил напередодні широкомасштабного вторгнення стало здійснення заходів зі швидкого нарощування бойової потужності військ. До початку вторгнення підрозділи ОС виконували завдання за штатами мирного часу. Проте завдяки завчасній підготовці та навчанню оперативного резерву № 1 було створено базу для миттєвого розгортання сил.

Виданий 22 лютого 2022 року Указ Президента про призов резервістів в особливий період став стратегічним інструментом підсилення. Це рішення дозволило не чекати на загальну мобілізацію, а швидко й своєчасно доукомплектувати бойові бригади безпосередньо в зоні ООС підготовленим людським ресурсом віком від 18 до 60 років [13]. Хоча остаточне

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

доукомплектування бригад завершувалося вже в ході бойових дій, саме цей крок дав змогу оперативно зміцнити систему оборони перед початком відкритої фази війни.

Ретроспективне воєнно-історичне узагальнення, підготовлене у 2023 році Центром досліджень воєнної історії ЗС України, фіксує комплекс вжитих заходів: удосконалення системи управління, розгортання угруповань, демонстраційні практичні дії, підготовку особового складу, кризове планування застосування ЗС України разом з іншими складовими сил оборони, а також поповнення військових запасів ракет, боєприпасів та військово-технічного майна. Окремо зазначено, що під виглядом навчань відповідні командувачі проводили розгортання нових угруповань на загрозливих напрямках та створювали відповідну систему управління [6]. Для наукового аналізу це важливо, бо дозволяє побачити логіку поєднання відкритих навчань і прихованого нарощування бойової готовності.

Висновок та рекомендації (Conclusion and Recommendations)

Проведене дослідження дало змогу встановити, що підготовка угруповання ООС до відсічі широкомасштабній агресії рф у другій половині 2021-го – на початку 2022 років мала комплексний, багаторівневий і випереджувальний характер. Вона не зводилася до окремих навчань, доукомплектування частин або освоєння нових зразків озброєння, а становила систему взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підвищення готовності органів військового управління, бойових частин, територіального компоненту, резерву та інших складових сил оборони України.

Головною особливістю підготовки була її багаторівневість. На стратегічному рівні формувалися нормативно-правові та концептуальні засади всеохопної оборони; на оперативному – здійснювалися планування оборонних дій, удосконалення системи об'єднаного управління, штабне злагодження та міжвідомча координація; на тактичному – проводилися навчання, тренування, інженерне обладнання позицій, освоєння нових зразків озброєння і практична підготовка підрозділів до дій на загрозливих напрямках [24, 28–30, 34–35].

Другою особливістю була міжвідомча спрямованість підготовки. Угруповання ООС розглядалося не ізольовано, а як ключовий елемент ширшої системи сил оборони України. Підготовчі заходи передбачали взаємодію ЗС України з іншими складовими сектору безпеки і оборони, органами державної влади, місцевого самоврядування, територіальною обороною, резервом і тиловою інфраструктурою [23–24, 29, 34].

Третьою особливістю стало поєднання відкритих і прихованих заходів. Відкритий компонент проявлявся у масштабних навчаннях, розгортанні ТрО, публічній демонстрації нових видів озброєння та офіційних заходах бойового злагодження. Прихований компонент охоплював кризове планування, накопичення запасів, доукомплектування підрозділів, інженерне дообладнання позицій, передислокацію, розосередження сил [7, 12–13, 16, 19, 32, 35].

Четвертою особливістю була орієнтація на стандарти НАТО й удосконалення системи управління. Командно-штабні навчання стали механізмом практичного відпрацювання процедур планування, штабного злагодження, моделювання оборонних операцій і підготовки командирів до самостійного ухвалення рішень у динамічній бойовій обстановці [5, 7, 17, 31, 35–36].

П'ятою особливістю стала організаційно-технічна адаптація до асиметричної протидії переважаючому противнику. Освоєння "Bayraktar", "Javelin", NLAW, "Stinger" та інших систем підвищило спроможність підрозділів до зриву висування противника, ураження броньованих цілей, дій малими групами, ведення розосередженої оборони та створення багатошарового опору [12, 16, 37–42].

Шостою особливістю була мобілізаційно-розгортальна спрямованість підготовки. Вона

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

передбачала формування резерву, розгортання територіальної оборони, доукомплектування частин, поповнення запасів, підготовку районів оборони, приховане висування сил і створення умов для нарощування бойових спроможностей уже в ході початкового періоду війни [1–2, 4, 13–15, 19, 21–22, 32].

Сьомою особливістю була нерівномірна завершеність підготовки. Попри її системний характер, окремі напрями – повне розгортання ТрО, завершення інженерного обладнання позицій, доукомплектування резерву та остаточне формування окремих угруповань – на момент початку агресії ще перебували у процесі реалізації. Тому підготовку угруповання ООС доцільно характеризувати як реальну, випереджувальну та комплексну, але нерівномірну за окремими операційними напрямками.

Реконструкція підготовки угруповання ООС як цілісної системи, що охоплювала наступні взаємопов'язані напрями: нормативно-правовий, оперативно-управлінський, організаційно-технічний і мобілізаційно-розгортальний, складає науковий результат статті. Саме така конфігурація, а не один ізольований захід, пояснює, чому Україна, попри тяжкі початкові втрати, змогла зберегти керованість військ, скувати угруповання противника на окремих напрямках, зірвати його стратегічний задум і створити передумови для подальшого переходу до активних оборонних та контрнаступальних дій.

Конфлікт інтересів (Conflict of Interest)

Автор заявляє, що у нього немає конкуруючих інтересів за тематикою статті.

Використані джерела

1. Сили територіальної оборони ЗСУ. (n.d.). *109-та окрема бригада територіальної оборони*. https://tro.mil.gov.ua/brigade/109-ta-okrema-brigada-teritorialnoyi-oboroni/
2. Сили територіальної оборони ЗСУ. (n.d.). *111-та окрема бригада територіальної оборони*. https://tro.mil.gov.ua/brigade/111-ta-okrema-brigada-teritorialnoyi-oboroni/
3. Бєлєсков, М. Г. (Ред.). (2022). *Воєнно-історичний аналіз збройного конфлікту на Сході України (2014–2021)*. НУОУ.
4. АрміяInform. (2022, Jan. 18). *В Україні пришвидшується формування підрозділів Сил територіальної оборони ЗСУ*. https://armyinform.com.ua/2022/01/18/v-ukrayini-pryshvydshuyetsya-formuvannya-pidrozdiliv-syl-terytorialnoyi-oborony-zsu/
5. АрміяInform. (2021, Sept. 22). *В Україні розпочалося стратегічне командно-штабне навчання "Об'єднані зусилля – 2021"*. https://armyinform.com.ua/2021/09/22/v-ukrayini-rozpochalysya-strategichni-komandno-shtabni-navchannya-obyednani-zusyllya-2021/
6. OBOZ.UA. (n.d.). *Гендиректор "Азовсталі" заявив, що бункери заводу можуть витримати прямий ядерний удар*. https://war.obozrevatel.com/ukr/gendirektor-azovstali-zayaviv-scho-bunkeri-zavodu-mozhut-vitrimati-odin-pryamij-yadernij-udar.htm
7. АрміяInform. (2022, Febr. 10). *"Заметіль-2022": відточення майстерності з ведення оборони*. https://armyinform.com.ua/2022/02/10/zametil-2022-vidtochennya-majsternosti-z-vedennya-oborony/
8. Коваль, А. П. (2025). Історичні паралелі між двома війнами – наслідки недооцінки противника та нехтування попередженнями. *Military Strategy and Technology, 3* (3). https://journals.uran.ua/milstratech/article/download/349060/336220
9. Верховна Рада України. (2015, Febr. 12). *Комплекс заходів щодо виконання Мінських угод*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_559
10. Факти ICTV. (2019, Oct. 11). *Крок до миру або тактичний програш: до чого призведе розведення військ на Донбасі*. https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20191011-krok-do-myru-abo-taktychnyj-progrash-do-chogo-pryzvede-rozvedennya-vijsk-na-donbasi/
11. Верховна Рада України. (2014, Sept. 19). *Меморандум про виконання положень*

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

Протоколу за результатами консультацій Тристоронньої контактної групи стосовно кроків, спрямованих на імплементацію Мирного плану Президента України П. Порошенка та ініціатив Президента Росії В. Путіна. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_542

12. АрміяInform. (2022, Febr. 8). *Міністр оборони України анонсував навчання ЗС з українськими Bayraktar та Javelin*. https://armyinform.com.ua/2022/02/08/ministr-oborony-ukrayiny-anonsuvav-navchannya-zs-z-ukrayinskymy-bayraktar-ta-javelin/
13. ГУР МО України. (2022, Febr. 23). *Наказ Верховного Головнокомандувача ЗС України "Про призов резервістів на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період"*. https://gur.gov.ua/content/nakaz-verkhovnoho-holovnokomanduvacha-zs-ukrainy-pro-pryzov-rezervistiv-na-viiskovu-sluzhbu-za-pryzovom-osib-iz-chysla-rezervistiv-v-osoblyvyi-period.html
14. АрміяInform. (2022, Jan. 24). *Національний спротив: наступний етап зміцнення оборони – Олексій Резніков*. https://armyinform.com.ua/2022/01/24/naczionalnyj-sprotyv-nastupnyj-etap-zmicznennya-oborony-oleksij-reznikov/
15. Донецька обласна державна адміністрація. (2022, Febr. 17). *На Донеччині створена бригада Територіальної оборони: відповіді на основні питання*. https://dn.gov.ua/news/na-donechchini-stvorena-brigada-teritorialnoyi-oboroni-vidpovidi-na-osnovni-pitannya
16. Офіційне інтернет-представництво Президента України. (2022, Febr. 16). *На Рівненщині Глава держави перевірив перебіг тактичних навчань підрозділів ЗСУ*. https://www.president.gov.ua/news/na-rivnenshini-glava-derzhavi-pereviriv-perebig-taktichnih-n-72921
17. АрміяInform. (2021, Sept. 17). *"Об'єднані зусилля – 2021": Гідрометеорологічний центр Сил підтримки ЗС України проводить підготовчі заходи до КШН*. https://armyinform.com.ua/2021/09/17/obyednani-zusyllya-2021-gidrometeorologichnyj-czentr-syl-pidtrymky-zs-ukrayiny-provodyt-pidgotovchi-zahody-do-kshn/
18. Павлюк, О. В. (2021). Система управління Об'єднаними силами: виклики та трансформації в умовах гібридної агресії. *Воєнно-історичний вісник, 3* (41), 12–25.
19. Павлюк, О. В. (Ред.). (2023). *Повномасштабне вторгнення рф (лютий – березень 2022 року): воєнно-історичний аналіз*. Центр досліджень воєнної історії ЗС України.
20. Президент України. (2020). *Про військово-адміністративний поділ території України*. Указ Президента України від 22.12.2020 № 511/2020. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/511/2020#Text
21. Кабінет Міністрів України. (2021, Dec. 29). *Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад (1449/2021).* https://zakon.rada.gov.ua/go/1449-2021-%D0%BF
22. Кабінет Міністрів України. (2021, Dec. 29). *Про затвердження Типового положення про штаб зони (району) територіальної оборони (1442/2021).* https://zakon.rada.gov.ua/go/1442-2021-%D0%BF
23. *Про національну безпеку України.* Закон України № 2469-VIII (2018, June 21). https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19
24. *Про основи національного спротиву.* Закон України № 1702-IX (2021, July 16). https://zakon.rada.gov.ua/go/1702-20
25. *Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях.* Закон України № 2268-VIII (2018, Jan. 18).
26. Президент України. (2020). *Про призначення Р. Хомчака Головнокомандувачем Збройних Сил України*. Указ Президента України від 27.03.2020 № 122/2020. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122/2020

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

27. Президент України. (2020). *Про призначення С. Корнійчука Начальником Генерального штабу Збройних Сил України.* Указ Президента України від 27.03.2020 № 125/2020. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/125/2020
28. Президент України. (2021). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року "Про Стратегічний оборонний бюлетень України".* Указ Президента України від 17.09.2021 № 473/2021. https://zakon.rada.gov.ua/go/473/2021
29. Президент України. (2022). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 лютого 2022 року "Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України".* Указ Президента України від 24.02.2022 № 70/2022. https://www.president.gov.ua/documents/702022-41409
30. Президент України. (2021). *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року "Про Стратегію воєнної безпеки України"*. Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021). https://zakon.rada.gov.ua/go/121/2021
31. Пунда, Ю. В., Мінєєв, П. А., & Шепіцен, О. І. (2020). Деякі особливості підготовки держави до відсічі збройній агресії з урахуванням змін у характері збройних конфліктів. *Наука і оборона, 3*, 3–7. https://nio.nuou.org.ua/article/download/221659/264479/620423
32. АрміяInform. (2023, Febr. 27). *П'ять нарисів з історії війни від Центру досліджень воєнної історії ЗСУ*. https://armyinform.com.ua/2023/02/27/pyat-narysiv-z-istoriyi-vijny-vid-czentru-doslidzhen-voyennoyi-istoriyi-zsu/
33. Залужний, В. (Ред.). (2023). *Рік війни за свободу: воєнно-історичний нарис російсько-української війни (24.02.2022–24.02.2023)*. Кн. IV. Ліра-К.
34. Офіційне інтернет-представництво Президента України. (2021, Oct. 15). *РНБО під головуванням Президента затвердила План оборони України та ухвалила рішення про застосування санкцій*. https://www.president.gov.ua/news/rnbo-pid-golovuvannyam-prezidenta-zatverdila-plan-oboroni-uk-71117
35. АрміяInform. (2022, Febr. 8). *Розпочалися командно-штабні навчання «Заметіль-2022»*. https://armyinform.com.ua/2022/02/08/rozpochalysya-komandno-shtabni-navchannya-zametil-2022/
36. Сирський, О. С. (2024). Адаптація системи воєнного управління до умов високоінтенсивної війни. *Воєнна наука та стратегія, 1*, 5–18.
37. Ministry of National Defence of the Republic of Lithuania. (2022, Febr. 13). *Consignment of Lithuania's aid to Ukraine left from Šiauliai for Kyiv*. https://kam.lt/en/consignment-of-lithuanias-aid-to-ukraine-left-from-siaulliai-for-kyiv/
38. GOV.UK. (2022, March 9). *Defence Secretary statement to the House of Commons on Ukraine: 9 March 2022*. https://www.gov.uk/government/speeches/defence-secretary-statement-to-the-house-of-commons-on-ukraine-9-march-2022
39. Reuters. (2022, Jan. 22). *First part of $200 million U.S. defence aid arrives in Ukraine*. https://www.reuters.com/world/europe/first-part-200-mln-us-defence-aid-arrives-ukraine-2022-01-22/
40. Reuters. (2022, Febr. 19). *Poland ready to provide more defensive weapons to Ukraine, says Polish PM*. https://www.reuters.com/world/europe/poland-ready-provide-more-defensive-weapons-ukraine-says-polish-pm-2022-02-19/
41. Reuters. (2022, Febr. 13). *Ukraine receives anti-aircraft missiles from Lithuania*. https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-receives-anti-aircraft-missiles-lithuania-2022-02-13/
42. Reuters. (2022, Jan. 25). *U.S. plane brings Javelin missiles and launchers to Ukraine*. https://www.reuters.com/world/europe/us-plane-brings-military-equipment-munitions-ukraine-2022-01-25/

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

References

1. Territorial Defense Forces of the Armed Forces of Ukraine. (n.d.). *109th Separate Territorial Defense Brigade*. https://tro.mil.gov.ua/brigade/109-ta-okrema-brigada-teritorialnoyi-oboroni/
2. Territorial Defense Forces of the Armed Forces of Ukraine. (n.d.). *111th Separate Territorial Defense Brigade*. https://tro.mil.gov.ua/brigade/111-ta-okrema-brigada-teritorialnoyi-oboroni/
3. Bielieskov, M. H. (Ed.). (2022). *Military-historical analysis of the armed conflict in Eastern Ukraine (2014–2021)*. National Defence University of Ukraine.
4. ArmyInform. (2022, Jan. 18). *The formation of Territorial Defense Forces units of the Armed Forces of Ukraine is accelerating*. https://armyinform.com.ua/2022/01/18/v-ukrayini-pryshvydshuyetsya-formuvannya-pidrozdiliv-syl-terytorialnoyi-oborony-zsu/
5. ArmyInform. (2021, Sept. 22). *Strategic command-and-staff exercise "Joint Efforts – 2021" has begun in Ukraine*. https://armyinform.com.ua/2021/09/22/v-ukrayini-rozpochalysya-strategichni-komandno-shtabni-navchannya-obyednani-zusyllya-2021/
6. OBOZ.UA. (n.d.). *Azovstal CEO stated that the plant's bunkers can withstand a direct nuclear strike*. https://war.obozrevatel.com/ukr/gendirektor-azovstali-zayaviv-scho-bunkeri-zavodu-mozhut-vitrimati-odin-pryamij-yadernij-udar.htm
7. ArmyInform. (2022, Febr. 10). *"Blizzard-2022": Improving defense operation skills*. https://armyinform.com.ua/2022/02/10/zametil-2022-vidtochennya-majsternosti-z-vedennya-oborony/
8. Koval, A. P. (2025). Historical parallels between two wars: Consequences of underestimating the enemy and ignoring warnings. *Military Strategy and Technology, 3* (3). https://journals.uran.ua/milstratech/article/download/349060/336220
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015, Febr. 12). *Package of measures for the implementation of the Minsk agreements*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_559
10. Fakty ICTV. (2019, Oct. 11). *A step toward peace or a tactical defeat: What will the disengagement of forces in Donbas lead to?* https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20191011-krok-do-myru-abo-taktychnyj-progrash-do-chogo-pryzvede-rozvedennya-vijsk-na-donbasi/
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014, Sept. 19). *Memorandum on the implementation of the provisions of the Protocol following consultations of the Trilateral Contact Group concerning steps aimed at implementing the Peace Plan of the President of Ukraine Petro Poroshenko and the initiatives of the President of Russia Vladimir Putin*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_542
12. ArmyInform. (2022, Febr. 8). *Minister of Defense of Ukraine announced military exercises involving Ukrainian Bayraktar and Javelin systems*. https://armyinform.com.ua/2022/02/08/ministr-oborony-ukrayiny-anonsuvav-navchannya-zs-z-ukrayinskymy-bayraktar-ta-javelin/
13. Main Intelligence Directorate of the Ministry of Defense of Ukraine. (2022, Febr. 23). *Order of the Supreme Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine "On the call-up of reservists for military service during a special period"*. https://gur.gov.ua/content/nakaz-verkhovnoho-holovnokomanduvacha-zs-ukrainy-pro-pryzov-rezervistiv-na-viiskovu-sluzhbu-za-pryzovom-osib-iz-chysla-rezervistiv-v-osoblyvyi-period.html
14. ArmyInform. (2022, Jan. 24). *National resistance: The next stage of strengthening defense — Oleksii Reznikov*. https://armyinform.com.ua/2022/01/24/naczionalnyj-sprotyv-nastupnyj-etap-zmicznennya-oborony-oleksij-reznikov/
15. Donetsk Regional State Administration. (2022, Febr. 17). *A Territorial Defense Brigade has been established in Donetsk region: Answers to key questions*. https://dn.gov.ua/news/na-donechchini-stvorena-brigada-teritorialnoyi-oboroni-vidpovidi-na-osnovni-pitannya
16. Official Internet Representation of the President of Ukraine. (2022, Febr. 16). *In Rivne region, the Head of State inspected tactical exercises of the Armed Forces of Ukraine*.

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

https://www.president.gov.ua/news/na-rivnenshini-glava-derzhavi-pereviriv-perebig-taktichnih-n-72921

17. ArmyInform. (2021, Sept. 17). *"Joint Efforts – 2021": The Hydrometeorological Center of the Support Forces of the Armed Forces of Ukraine conducts preparatory measures for the command-and-staff exercise*. https://armyinform.com.ua/2021/09/17/obyednani-zusyllya-2021-gidrometeorologichnyj-czentr-syl-pidtrymky-zs-ukrayiny-provodyt-pidgotovchi-zahody-do-kshn/
18. Pavliuk, O. V. (2021). Joint Forces command system: Challenges and transformations under conditions of hybrid aggression. *Military-Historical Bulletin, 3* (41), 12–25.
19. Pavliuk, O. V. (Ed.). (2023). *Full-scale invasion of the Russian Federation (February–March 2022): A military-historical analysis*. Center for Military History Studies of the Armed Forces of Ukraine.
20. President of Ukraine. (2020), Dec. 22). *On the military-administrative division of the territory of Ukraine.* Decree President of Ukraine dated 22.12.2020 № 511/2020. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/511/2020#Text
21. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021, Dec. 29). *On approval of the Regulation on volunteer formations of territorial communities (1449/2021).* https://zakon.rada.gov.ua/go/1449-2021-%D0%BF
22. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021, Dec. 29). *On approval of the Standard Regulation on the headquarters of a territorial defense zone (district) (1442/2021).* https://zakon.rada.gov.ua/go/1442-2021-%D0%BF
23. Verkhovna Rada of Ukraine. *On national security of Ukraine*. Law № 2469-VIII (2018, June 21). https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19
24. Verkhovna Rada of Ukraine. *On the fundamentals of national resistance.* Law № 1702-IX (2021, July 16). https://zakon.rada.gov.ua/go/1702-20
25. Verkhovna Rada of Ukraine. *On the peculiarities of state policy aimed at ensuring Ukraine's state sovereignty over the temporarily occupied territories in Donetsk and Luhansk regions.* Law № 2268-VIII (2018, Jan. 18).
26. President of Ukraine. (2020, March 27). *On the appointment of R. Khomchak as Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine.* Decree № 122/2020. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122/2020
27. President of Ukraine. (2020, March 27). *On the appointment of S. Korniichuk as Chief of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine.* Decree № 125/2020. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/125/2020
28. President of Ukraine. (2021, Sept. 17). *On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated August 20, 2021 "On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine".* Decree № 473/2021. https://zakon.rada.gov.ua/go/473/2021
29. President of Ukraine. (2022, Febr. 24). *On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated February 24, 2022 "On the enactment of the Defense Plan of Ukraine and the Consolidated Territorial Defense Plan of Ukraine".* Decree № 70/2022. https://www.president.gov.ua/documents/702022-41409
30. President of Ukraine. (2021, March 25). *On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated March 25, 2021 "On the Military Security Strategy of Ukraine"* Decree № 121/2021. https://zakon.rada.gov.ua/go/121/2021
31. Punda, Yu. V., Minieiev, P. A., & Shepitsen, O. I. (2020). Some peculiarities of preparing the state to repel armed aggression considering changes in the nature of armed conflicts. *Science and Defense, 3*, 3–7. https://nio.nuou.org.ua/article/download/221659/264479/620423
32. ArmyInform. (2023, Febr. 27). *Five essays on the history of the war from the Center for Military History Studies of the Armed Forces of Ukraine*. https://armyinform.com.ua/2023/02/27/pyat-

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

narysiv-z-istoriyi-vijny-vid-czentru-doslidzhen-voyennoyi-istoriyi-zsu/
33. Zaluzhnyi, V. (Ed.). (2023). *A year of war for freedom: Military-historical essay on the Russo-Ukrainian war (24.02.2022–24.02.2023).* Book IV. Lira-K.
34. Official Internet Representation of the President of Ukraine. (2021, Oct. 15). *The National Security and Defense Council chaired by the President approved the Defense Plan of Ukraine and adopted a decision on sanctions*. https://www.president.gov.ua/news/rnbo-pid-golovuvannyam-prezidenta-zatverdila-plan-oboroni-uk-71117
35. ArmyInform. (2022, Febr. 8). *Command-and-staff exercise "Blizzard-2022" has begun*. https://armyinform.com.ua/2022/02/08/rozpochalysya-komandno-shtabni-navchannya-zametil-2022/
36. Syrskyi, O. S. (2024). Adaptation of the military command system to the conditions of high-intensity warfare. *Military Science and Strategy, 1*, 5–18.
37. Ministry of National Defence of the Republic of Lithuania. (2022, Febr. 13). *Consignment of Lithuania's aid to Ukraine left from Šiauliai for Kyiv*. https://kam.lt/en/consignment-of-lithuanias-aid-to-ukraine-left-from-siaulliai-for-kyiv/
38. GOV.UK. (2022, March 9). *Defence Secretary statement to the House of Commons on Ukraine: 9 March 2022*. https://www.gov.uk/government/speeches/defence-secretary-statement-to-the-house-of-commons-on-ukraine-9-march-2022
39. Reuters. (2022, Jan. 22). *First part of $200 million U.S. defence aid arrives in Ukraine*. https://www.reuters.com/world/europe/first-part-200-mln-us-defence-aid-arrives-ukraine-2022-01-22/
40. Reuters. (2022, Febr. 19). *Poland ready to provide more defensive weapons to Ukraine, says Polish PM*. https://www.reuters.com/world/europe/poland-ready-provide-more-defensive-weapons-ukraine-says-polish-pm-2022-02-19/
41. Reuters. (2022, Febr. 13). *Ukraine receives anti-aircraft missiles from Lithuania*. https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-receives-anti-aircraft-missiles-lithuania-2022-02-13/
42. Reuters. (2022, Jan. 25). *U.S. plane brings Javelin missiles and launchers to Ukraine*. https://www.reuters.com/world/europe/us-plane-brings-military-equipment-munitions-ukraine-2022-01-25/

Features of preparing the joint forces operation grouping in Luhansk and Donetsk regions to repel the full-scale aggression of russia in the second half of 2021 and early 2022

Oleksandr Pavliuk
Candidate of Military Sciences, Senior Researcher
doctoral student
National Defense University of Ukraine
03049, Povitrianykh Syl Avenue, 28, Kyiv, Ukraine
e-mail: press.ksv@post.mil.gov.ua
ORCID: 0000-0002-6520-0797

Abstract. The article examines the preparation of the Joint Forces Operation grouping for repelling the full-scale aggression of the Russian Federation in the second half of 2021 and early 2022. The relevance of the study is determined by the need for a scientific assessment of the pre-war condition of Ukraine's defense system, the mechanisms of transition from localized deterrence to

ISSN (print): 2786-9318
ISSN (online): 2786-9326
Military Science. Vol. 4 No. 2 (2026)

large-scale warfare, and the factors that ensured the resilience of national defense during the initial stage of the invasion. The purpose of the article is to identify and systematize the specific features of the preparation of the Joint Forces Operation grouping, determine the main directions and measures of this preparation, and summarize conclusions regarding its structure, logic, and functional purpose. The methodological framework of the study is based on historical-chronological, problem-oriented, structural-functional, and comparative-analytical methods. The research relies on the analysis of legal and regulatory acts, official governmental materials, defense agency reports, open-source information, and military-historical studies. The article establishes that the preparation of the Joint Forces Operation grouping was comprehensive and multi-level, encompassing legal-regulatory, operational-managerial, organizational-technical, and mobilization-deployment dimensions. The study identifies the specific features of military command system reform, strategic and command-post exercises, preparation of defensive lines, creation of an echeloned defense system, development of territorial defense forces, integration of international military assistance, and reserve force training. It is demonstrated that the combination of open combat training measures with covert force deployment and crisis planning ensured the preservation of military command and control, slowed the advance of the enemy, and created conditions for the deployment of nationwide defense after the beginning of the invasion. The practical significance of the research lies in the possibility of applying its conclusions to improve modern defense planning, enhance the territorial defense system, strengthen interagency coordination, and prepare defense forces for operations under conditions of large-scale warfare.

Keywords: Joint Forces Operation; JFO grouping; comprehensive defence; territorial defence; operational command and control; combat training; full-scale aggression; defence planning.